

Čís. 12606.

Původské (autorské) právo.

Ani ten, jehož majetkové právo původské, nehledíc k převodu jeho výkonu, zaniklo v mezích §§ 44, 37 zákona ze dne 26. prosince 1895, čís. 197 ř. zák., již před počátkem účinnosti zákona ze dne 24. listopadu 1926, čís. 218 sb. z. a n., nepřestal býti původcem díla (originálu) a smí se dovolávat ochrany, kterou mu jako původci poskytuje nový zákon v těch nehmotných zájmech, jež nebyly obsahem majetkového autorského práva, ač ve skutečnosti existovaly, a jež byly vytčeny a upraveny v § 16 nového zákona původského. Tímto ustanovením nového zákona bylo jen uznáno to, co bylo již dávno před ním; nebyl jím teprve vytvořen tento nemajetkový zájem.

Předpis § 64 zák. čís. 218/1926 má na mysli jen majetkové zájmy a jim odpovídající majetková oprávnění, nikoliv však zájmy nehmotné.

Jen, pokud jde o povahu a obsah immaterielního práva původcova na integritu díla, lze přihlížeti k obdobným a příbuzným předpisům zákona ze dne 11. května 1923, čís. 106 sb. z. a n. o smlouvě nakladatelské.

Nejde o smlouvu nakladatelskou, bylo-li dílo přenecháno s právem, nikoliv se závazkem, je rozmnožiti a rozšířiti za účelem reklamy.

(Rozh. ze dne 12. května 1933, Rv II 123/33.)

Žalobce zhotovil roku 1896 k objednavce Dr. V-a pro jeho podnik »Šaraticu« plakát, který mu přenechal, aby ho na svůj účet k reklamním účelům rozmnožil a rozšiřoval. Reprodukce, opatřené šifrou žalobce, rozmnožené jako plakáty a pohlednice přešly na akciovou společnost »Šaratica« a pak na žalovanou »Šaratici« společnost s r. o. Na podzim r. 1931 dala žalovaná zhotoviti nové plakáty se šifrou žalobce podle původních, avšak s jiným rozvržením a s jinou reprodukcí. Rozvržením a způsobem technické reprodukce cítil se žalobce dotčen na své umělecké cti a, opíraje se o § 16 zák. čís. 218/26 sb. z. a n. a §§ 10 a 19 odst. 4 a 5 zák. čís. 106/23 navrhl, by odsouzena byla žalovaná zastaviti rozmnožování a rozšiřování nové plakátové reprodukce a odstraniti nové reprodukce, použité již k reklamě. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Především bylo soudu posouditi, zda plakát, o nějž jde, pokud se týče jeho návrh, lze považovati za výtvor z oboru umění, chráněný původským právem. V tomto směru jest považovati podle zák. čís. 218/26 sb. z. a n. plakát za dílo umělecké, chráněné ustanoveními tohoto zákona. Zůstává zcela nerozhodné, že plakát byl zhotoven k účelům reklamním (§ 4 odst. (1) cit. zák.), a jest naproti tomu rozhodným, zda dílo bylo zhotoveno způsobem mechanickým, řemeslným, čili nic. Rozhoduje tedy způsob provedení, nikoliv účel, a jest proto, jak má soud podle předloženého plakátu za zjištěno, považovati toto dílo za výtvor chráněný právem původským. Plakát byl zhotoven v roce 1895 nebo 1896, tedy za platnosti autorského zákona čís. 197/1895 ř. z., kriteria pro posouzení jsou však i tu stejná;

nerozhoduje účel (§ 4 odst. (6) a contr. odst. (3) cit. zák.), nýbrž způsob provedení. Okolnost, že plakát byl zhotoven na objednávku s vědomím, že ho bude používáno k reklamním účelům, rovněž není rozhodnou pro posouzení, zda dílo podléhá původcovské ochraně, a jest v ní spíše spatřovati převod nebo přenechání výkonu původcovského práva podle § 16 zákona čís. 197/1895 i podle § 16 zák. čís. 218/26 sb. z. a n. Tím ovšem nejsou vyloučena autorova práva a nabyvatelova omezení podle § 16 odst. 2 zák. čís. 218/26 sb. z. a n. i má zásadně autor výtvoru z oboru umění výtvarného, byť i bylo zhotovené k účelům reklamním, nárok na ochranu svého práva podle § 16 (2) a § 58 cit. zákona. Dále bylo přihlédnouti k otázce, zda v souzeném případě přísluší dílu ochrana původcovského práva podle nového autorského zákona čís. 218/26 sb. z. a n. Podle § 64 tohoto zákona vztahují se ustanovení tohoto zákona i na díla, která byla vydána dříve, než tento zákon nabyl účinnosti. Ochrana podle nového autorského zákona může se ovšem vztahovati na dřívější díla jen potud, pokud při počátku účinnosti zákona čís. 218/26 sb. z. a n. byla ještě chráněna autorským právem. Zpětnou platnost zákona nelze vykládati tak, že by práva podle zákona čís. 197/1895 ř. z. již zaniklá znovu obživla podle příznivějších ustanovení zákona čís. 218/26 sb. z. a n., nýbrž jest vykládati § 64 cit. zák. jen tak, že se příznivější ustanovení zákona čís. 218/26 sb. z. a n. vztahují i na díla vyšlá za platnosti zákona čís. 197/1895 ř. z., pokud při počátku účinnosti zákona čís. 218/26 sb. z. a n. byla díla ta ještě právem původcovským chráněna. Podle tvrzení žalobce bylo sporné dílo objednáno roku 1896, a, jak má soud na základě nepopřeného tvrzení žalované strany za zjištěno, bylo dílo to vydáno v roce 1896, ještě pak před počátkem roku 1897. Vztahují se tedy na dílo to ustanovení zákona čís. 197/1895 ř. zák. Jak má soud podle předloženého plakátu za zjištěno, nebylo dílo opatřeno plným jménem původce, nýbrž jen značkou, a platí proto ve smyslu §§ 10 a 11 zák. čís. 197/1895 ř. z. za anonymní. Podle § 44 cit. zákona končí původcovská ochrana takového díla třicet let po vyjití, v souzeném případě tedy nejpozději před 1. lednem 1927. Zaniklo tedy autorské právo k dílu před vstoupením zákona čís. 218/26 v účinnost a neobživo proto ani příznivějšími ustanoveními tohoto zákona. Nemůže se proto v souzeném případě, kde se prý zásah do autorského práva stal v roce 1931, dovolávati žalobce ochrany podle §§ 16, 58 a ostatních ustanovení zákona čís. 218/26 sb. z. a n. Žalobce opírá dále žalobní nárok o ustanovení §§ 10 a 19 odst. 4 a 5 zákona čís. 106/23 sb. z. a n. o smlouvě nakladatelské. Soudu bylo tu především vyřešiti otázku, zda se ustanovení o smlouvě nakladatelské vztahují na ujednání mezi žalobcem a žalovanou stranou o zhotovení a vydání díla. Dílo, o něž tu jde, bylo zhotovené na objednávku a vydáno k reklamním účelům živnostenského podniku. Účel rozmnožování a rozšíření jest tu tedy jiný než při obvyklé smlouvě nakladatelské. Neshoduje se tedy obsah (účel) ujednání s běžným pojetím nakladatelské smlouvy. Pro právní posouzení není však rozhodným běžný pojem, nýbrž definice zákona. Podle § 43 (3) zá-

kona čís. 106/1923 přichází v úvahu jen ustanovení tohoto cit. zákona. V souzeném případě bylo skutečně výtvarné dílo přenecháno zadavatelem žalované, by je rozmnožila a rozšiřovala na vlastní účet. V definici zákona není nic řečeno o účelu tohoto rozmnožování a rozšiřování, a jest tedy účel pro podřadění úmluvy pod pojem nakladatelské smlouvy právně nerozhodný. K zákonným znakům nakladatelské smlouvy náleží však (§ 1 odst. 2 cit. zákona) »závazek« nakladatele, dílo rozmnožovati a rozšiřovati, a podle § 16 téhož zákona kromě týchž povinností i další povinnost pečovati o uvedení díla ve známost a pečovati o jeho odbyt. Jak vyplývá zřejmě z účelu ujednání (objednávka návrhu plakátu k reklamním účelům živnostenského podniku, lze mluvit jen o »právu« žalované plakát rozmnožiti a rozšiřovati, nikdy však o »závazku a o povinnosti« žalované plakát rozšiřovati, pečovati o jeho uvedení ve známost a o jeho odbyt. Kdyby se byla žalovaná po objednávce rozhodla plakát nerozmnožiti nebo část nákladu nerozšířiti a o jeho další odbyt nepečovati, nebyl by mohl žalobce k tomu žalovanou cestou práva nutiti. To jest zřejmo již z reklamní povahy díla. Ustanovení § 16 cit. zákona jsou jus cogens a nezměnitelná tedy úmluvou stran. Z řečeného jest tedy zřejmo, že ujednání mezi žalobcem a žalovanou o objednávce plakátu pro reklamu žalované schází podstatný znak smlouvy nakladatelské a nelze ji proto za takovouto smlouvu považovati. Nepřísluší proto žalobci ani právo a ochrana podle §§ 10, 19 odst. 4 a 5 zákona čís. 106/23 sb. z. a n. Žalobní žádání zákazu rozmnožování a rozšiřování reprodukce a odstranění provedené reklamy nelze opřít ani o jiná ustanovení civilního práva a byla proto žaloba zamítnuta. O d v o l a c í s o u d napadený rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Odvolatel nepopírá již v odvolání, že jeho původské právo, pokud je povahy výlučně majetkové, již zaniklo v době, kdy zákon čís. 218/26 sb. z. a n. nabyl účinnosti; míní však, že mu přes to přísluší dosud práva majetková podle § 16 odst. (2) a (3) cit. zák., a to i po uplynutí ochranné lhůty. Odvolatel však přehlíží, že tato immateriální práva byla původci nově přiznána teprve shora cit. zákonem, neboť dřívější zákon čís. 197/1895 ř. z. takové ochrany nemajetkových práv vůbec neznal. Jde tedy o otázku, zda lze těchto ustanovení zákona nyní platného použít na případy, kde původské právo zaniklo již před 1. březnem 1927, kdy nový zákon o právu autorském nabyl účinnosti. Otázku tu jest zodpověděti záporně. Zákon čís. 218/26 sb. výslovně uvádí v § 61 případy, v nichž některým svým ustanovením přiznává zpětnou působnost i na díla, která nepožívají ochrany původského práva; mezi těmito ustanoveními není však uvedeno ustanovení § 16 cit. zák. Platí tedy o něm všeobecná zásada, že nepůsobí zpět na díla, jichž ochrana již zanikla před 1. březnem 1927. Ustanovením § 64 cit. zák. bylo jen vysloveno, že zákon ten platí i o dílech, která byla vydána před 1. březnem 1927, ovšem jen potud, pokud ještě podle dřívějšího zákona byla vůbec chráněna. To vysvítá jasně ze slov: »jest i nadále chráněn . . .«. Ochrana děl, která se uplynutím ochranné doby stala volná, nemůže zavedením delší ochranné doby obživnouti (Dr.

Jan Löwenbach, Právo autorské, str. 254) a důsledně ani zavedením ochrany nemajetkových práv. Pokud se odvolatel snaží žalobní nárok založiti na smlouvě nakladatelské, schvaluje odvolací soud názor prvního soudu, že se smlouvě stran nedostává náležitostí smlouvy nakladatelské. Podstatným obsahem nakladatelské smlouvy jest podle § 1 odst. (2) zák. čís. 106/23 sb. z. a n. nakladatelův závazek k rozmnožování a k rozšiřování díla v původcovu zájmu. Podle zjištění prvního soudu, jež odvolatel ani nenapadá, byl v souzeném případě plakát objednan k účelům reklamním pro minerální vodu. Již z povahy reklamního plakátu plyne, že tu nešlo o smlouvu nakladatelskou, kterou by nakladatel vzal na sebe závazek k rozmnožení a k rozšiřování díla i v zájmu umělcově. Zájem takový odvolatel alespoň v první stolici ne tvrdil. Právem proto vyslovil první soud, že tu šlo o smlouvu o dílo, nikoliv o smlouvu nakladatelskou. Než, nehledíc k tomu, nelze použití předpisů zákona čís. 106/23 sb. z. a n. na smlouvu, která byla uzavřena v roce 1895 nebo 1896. Tento zákon v § 42 výslovně uvádí ona svá ustanovení, jež nelze úmluvou změnit (jus cogens) a praví v odst. (2), že se tato ustanovení, avšak jen tato vztahují i na smlouvy v době účinnosti zákona již existující. Mezi těmito ustanoveními nejsou však uvedeny předpisy §§ 10, 17 a 19, jichž by se odvolatel v souzeném případě mohl dovolávat. K tomu ještě přistupuje, že o smlouvě nakladatelské podle předpisů v době uzavření smlouvy platných, totiž podle předpisů §§ 1164—1171 obč. zák., nemohlo býti řeči již z toho důvodu, že se tyto předpisy vztahovaly jen na díla literární, hudební, mapy a nákresy topografické. Rozšíření na díla umělecká a fotografická stalo se teprve třetí dílčí novelou k obč. zák. (nynější §§ 1172 a 1173 obč. zák.), kterážto ustanovení nemohla míti zpětnou působnost na smlouvy dříve ujednané. Nepochybil tedy první soud, uznáv, že nárok odvolatelův je neodůvodněný s obojího hlediska a zamítнув žalobní žádost.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvnímu soudu, by dále jednal a znovu rozhodl.

D ů v o d y:

V dovolání není o tom sporu, že jde o dílo umělecké, o žalobcův originál plakátu »Šaratice«, a že by žalobce v zásadě měl nárok na ochranu svého práva podle § 16 odst. (2) zákona ze dne 24. listopadu 1926 čís. 218 sb. z. a n., třebaže plakát byl zhotoven na objednávku a že jde jen o zájmy nehmotné, nikoli majetkové. Žalobce tvrdí totiž, že závadné nové plakáty, které jsou opatřeny jeho původskou značkou, jsou sice zřejmě zhotoveny podle původních plakátů, že však jsou jinak rozvrženy a technická reprodukce že je tak špatná, že je tím dotčena jeho umělecká čest a že novou reprodukcí nelze nazvati jinak nežli zneužitím jeho uměleckého díla. Oba nižší soudy zamítly žalobu v podstatě proto, že předpisů nového zákona čís. 218/26 nelze použiti na případy, kde původcovské právo poskytnuté dílu zákonem ze dne 26. prosince 1895 čís. 197 ř. zák. zaniklo již před počátkem účinnosti nového zákona, jak prý je tomu v souzeném případě. Odvolací soud po-

ukazuje mimo jiné k předpisu § 61 zák. čís. 218/26, v němž se sice některým ustanovením zákona přiznává zpětná působnost také na díla, která nepožívají ochrany původského práva, v němž však § 16 uveden není, a vykládá § 64 čís. 1 tak, že zákon platí sice i o dílech, která byla vydána před 1. březnem 1927, avšak jen potud, pokud ještě podle dřívějšího zákona byla chráněna, což prý vysvětluje také ze slov »jest i n a d á l e chráněno«. S tímto názorem nižších soudů, pokud jde o možnost ochrany podle § 16, jehož se žalobce dovolává, dovolací soud nesouhlasí. Je pravda a žalobce sám to přiznává, že žalobcovo majetkové právo původské, nehledíc ku převodu jeho výkonu, zaniklo v mezích §§ 44, 37 zákona čís. 197/95 již před počátkem účinnosti zákona čís. 218/26. Tím však žalobce nepřestal býti původcem díla (originálu) a smí se dovolávat ochrany, kterou mu jako původci poskytuje nový zákon v těch n e h m o t n ý c h zájmech, jež nebyly obsahem majetkového autorského práva podle dřívějšího zákona, ač ve skutečnosti existovaly, i když nebyly zákonem výslovně chráněny a jež byly vytčeny a upraveny teprve v § 16 nového zákona původského. Takové zájmy nebyly dotčeny převodem původského práva, nýbrž zůstaly původci, kdežto nabyvatel získal podle dřívějšího doslovu § 16 jen právní možnost výkonu práva. Že ona osobnostní, nemajetková práva a ideální zájmy, vyplývající z poměru mezi původcem a dílem založeného vytvořením díla, zůstávaly převodci vyhrazeny již také podle dřívějšího zákona (§ 16), bylo v literatuře uznáváno (Löwenbach str. 83) a jde tedy v odstavci (2) § 16 nového zákona jen o výslovnou formulaci zásady, jež sice v dřívějším zákoně *expressis verbis* obsažena nebyla, jež však již dříve výkladem byla uznávána; na rozdíl od tohoto odst. (2) jde u (3.) odstavce o předpis, který je novým i obsahově. Je tedy míti za to, že již podle starého zákona původského ono immateriální právo žalobcovo zůstalo nedotčeno převodem a uplynutím doby, po kterou chráněny byly jeho zájmy majetkové. Tím spíše přísluší ochrana immateriálních zájmů žalobci jako původci podle nového § 16 (odst. 2); jak byla pojata do nového zákona. Tyto ideální, nemajetkové zájmy, vyplývající ze vztahu mezi dílem a člověkem jako původcem díla, byly tu hned jakmile lidé počali tvořiti umělecká díla, a byly tu proto ještě než byly výslovně uznány zákonem a než jim byla poskytnuta ochrana zákonná. Zákon uznal tím, co bylo dávno před ním, nezaložil teprve tento vztah, nevytvořil tyto majetkové zájmy, a, poskytnuv jim ochranu podle § 16 (2) aspoň po dobu původcova života, uznal tím ochranu tu co do všech děl žijících původců, nikoli jen co do děl, jichž ochrana po majetkové stránce ještě nepominula. Nezáleží proto na tom, že před platností § 16 (2) uplynula mezitím ochrana majetkového práva původského podle dřívějšího zákona. Náзору tomu nebrání ani předpis § 64 zák. čís. 218/26, jehož první věta mluví spíše pro uvedený názor. Z obsahu tohoto paragrafu jde najevo, že zákon má tu na mysli jen majetkové zájmy a jim odpovídající majetková oprávnění, nikoli však ony zájmy nehmotné. Nasvědčuje tomu i § 66 uv. zák. Paragraf 61 uv. zák. odstraňuje jen případné pochybnosti, jež by mohly vzniknouti ve příčině použitelnosti § 46, 47 a 60, které se ostatně v podstatě ani ne-

týkají ochrany autorskoprávní a mohou mít na mysli jen zánik takových práv (majetkových), jež jsou časově omezena. Že zákon ochranu vyšších uměleckých zájmů nehmotných nechtěl omezovati časově co do minulosti, lze usouditi z nového předpisu odst. (3) § 16 uv. zák., o němž byla již nahoře zmínka. Ono nové ustanovení odst. (3) má brániti proti denaturaci po smrti původcově i po uplynutí doby ochranné umělecká díla, která svým všeobecným významem pro umění, vzdělání nebo povznesení obyvatelstva takové zvláštní ochrany zasluhují. Žalobce se ovšem nedovolává a nemůže dovolávati ochrany podle tohoto místa zákona, než právě toto ustanovení podle názoru dovolacího soudu ukazuje, že i ustanovení odst. (2) nemělo býti omezeno časově, protože jinak by se mohlo státi, že by dílo, které jinak svou povahou má takový význam, jak jej má na mysli odst. (3), bylo za života autora bez ochrany proti denaturaci a hyzdění, kdyby na jedné straně nebylo tu ochrany podle odst. (2) proto, že původce nemá již původského práva, že dílo je »volné«, kdyby se však na druhé straně nemohlo sáhnouti k předpisu odst. (3) proto, že původce je dosud naživu. Z toho jest usouditi, že zákon považoval zájmy umělce i zájmy veřejnosti za života umělce za dostatečně chráněné předpisem odst. (2) a že rozsah ochrany je v obou odstavcích v podstatě stejný. Proto dovolací soud v zásadě přiznává žalobci právo na ochranu jeho uměleckých zájmů podle § 16 odst. (2) uv. zák., třebaže jeho původské právo (majetkové) již před účinností nového zákona zaniklo, a bude úkolem dalšího řízení zjistiti, zda jsou v souzeném případě ostatní podmínky takového nároku, což nižší soudy zatím neřešily. Jenom, pokud by šlo o povahu a obsah takového immateriálního práva původce na integritu díla, bylo by lze přihlížeti k obdobným a příbuzným předpisům zákona čís. 108/23 sb. z. a n. o smlouvě nakladatelské. Jinak však oba nižší soudy správně vyložily a odůvodnily, že v souzeném případě o smlouvu nakladatelskou neběží.

Čís. 12607.

Nesprávný právní názor strany uzavírající soudní smír, třebaž byl vyvolán procesním soudcem, netýká se předmětu soudního smíru, nýbrž jen pohnutek smíru.

Strana uzavřevší (do určité doby odvolatelný) soudní smír, nemůže namítati, že smír uzavřela a jej neodvolala z nespravedlivé a důvodné bázně vyvolané projevem procesního soudce a odpůrcem, byla-li zastoupena advokátem.

(Rozh. ze dne 13. května 1933. Rv I 293/32.)

Soudním smírem zavázala se žalobkyně žalovanému, že se vystěhuje do určitého dne. Smír bylo lze do osmi dnů odvolati, což však strany neučinily. Žalobou, o niž tu jde, domáhala se žalobkyně na žalovaném, by soudní smír byl prohlášen neplatným, tvrdíc, že smír uzavřela z bázně, že ve sporu podlehne a že bude odsouzena k okamži-